

1. 🏠 Projekto pristatymas ir užduotys

Problema

Kur **šiandien** Europoje randame **Antikos** ženklus? Kokia įtaka **šiuolaikinei** kultūrai?

Šiandienos Europoje galima rasti ryškių Antikos civilizacijų – Senovės Graikijos ir Romos – palikimo ženklų. Projektas skirtas išsiaiškinti, kokią įtaką šis paveldas turi šiuolaikinei Europos tapatybei ir kultūrai. Mokiniai turės atsakyti į klausimą, kur šiandienos Europoje galime rasti ryškiausias Antikos civilizacijų – Senovės Graikijos ir Romos – palikimo ženklus.

Projekto tikslas

- Ištirti **Antikos** įtaką.
- Identifikuoti **palikimo** ženklus.
- Įvertinti **kultūrinę** reikšmę.

Projekto tikslas yra ištirti Antikos civilizacijų įtaką šiuolaikinei Europai, identifikuoti materialaus ir nematerialaus palikimo ženklus bei įvertinti jų kultūrinę reikšmę. Mokiniai turės atlikti tyrimą, rinkti informaciją ir pateikti išvadas apie Antikos palikimo svarbą.

Užduotys

1. **Žemėlapis:** Graikijos miestai ir paminklai.

Projekto metu mokiniai atliks dvi pagrindines užduotis. Pirmą, jie sudarys žemėlapij, kuriame pažymės svarbiausius Antikos miestus ir architektūros paminklus. Antra, jie atliks Senovės Graikijos ir Romos architektūros pavyzdžių palyginimą, analizuodami jų bruožus, statybines medžiagas ir paskirtį.

Vertinimo kriterijai

- **Žemėlapio** tikslumas.
 - **Informacijos** išsamumas.
- Analizės** gylis.
- **Pristatymo** kokybė.

Vertinant mokinių projektus, bus atsižvelgiama į kelis pagrindinius kriterijus. Svarbu, kad žemėlapis būtų tikslus ir informatyvus, pateikiama informacija būtų išsami ir pagrįsta, analizė būtų gili ir atskleidžianti esminius aspektus, o pristatymas būtų aiškus, struktūruotas ir įtikinamas. Nuotraukoje matomas Erechteionas Atėnų Akropolyje, Graikijoje.

2. 🏠 Antikos civilizacijų apžvalga

Antikos Civilizacijos

- **Senovės Graikija ir Roma** – Vakarų kultūros lopšys.
- Padėjo pamatus politikai, filosofijai, menui, architektūrai ir teisei.

Antikos civilizacijos, apimančios Senovės Graikiją ir Senovės Romą, laikomos Vakarų kultūros lopšiu. Šios civilizacijos, gyvavusios tūkstančius metų, padėjo pamatus šiuolaikinei politikai, filosofijai, menui, architektūrai ir teisei. Jų palikimas yra matomas ir jaučiamas iki šių dienų, formuodamas supratimą apie valstybę, pilietybę ir visuomenę.

Senovės Graikija

- XII a. pr. Kr. – 600 m. po Kr.
- Ne vieninga valstybė, o **polis** – miestų-valstybių rinkinys.

Senovės Graikija (graik. Ἑλλάς) buvo civilizacija, gyvavusi šiaurės rytų Viduržemio jūros regione nuo XII a. pr. Kr. iki maždaug 600 m. po Kr. Ji nebuvo vieninga valstybė, o veikiau laisvas kultūriškai ir lingvistiškai susijusių miestų-valstybių, vadinamų poliais, rinkinys. Šios civilizacijos įtaka vėlesnei Vakarų kultūrai politikos, filosofijos ir meno srityse yra milžiniška.

Poliai ir Valdymo Formos

- ~800 m. pr. Kr. susikūrė **poliai**.
- Įvairios valdymo formos: monarchija, aristokratija, oligarchija, tironija, demokratija.

Apie 800 m. pr. Kr. Senovės Graikijoje susikūrė naujo tipo valstybės – poliai. Kiekvienas polis turėjo savo teritoriją, valdymo institucijas ir piliečių bendruomenę. Graikai teoriškai pagrindė ir praktiškai įgyvendino įvairias valdymo formas: monarchiją (vienvaldystę), aristokratiją (kilmingųjų valdžią), oligarchiją (nedaugelio turtingųjų valdžią), tironiją (vieno asmens, užgrobęs valdžią, valdymą) ir demokratiją (liaudies valdžią).

Atėnų Demokratija

- VI a. pr. Kr. – Solonas įvedė timokratiją.
- V a. pr. Kr. – Periklis įtvirtino demokratiją.

Atėnų demokratija yra laikoma tipiškiausiu ir įtakingiausiu demokratijos pavyzdžiu Antikos pasaulyje. Jos kūrimas prasidėjo VI a. pr. Kr., kai Solonas įvedė timokratiją – valdymo formą, kurioje teisė valdyti priklausė pagal turtą, o ne kilmę. Jis taip pat panaikino skolinę vergovę. V a. pr. Kr. demokratiją įtvirtino Periklis, įvedęs piniginį užmokestį už valstybinių pareigų ėjimą, taip suteikdamas galimybę dalyvauti valdyme ir mažiau pasiturintiems piliečiams.

Atėnų Demokratijos Principai

- Piliečių teisė dalyvauti tautos susirinkime.
- Valdžios padalijimas į įstatymų leidžiamąją, vykdomąją ir teisminę.

Atėnų demokratijai buvo būdingas kiekvieno piliečio (laisvo, polyje gimusio vyro) teisė dalyvauti tautos susirinkime, kuris buvo aukščiausia valdžios institucija. Valdžia buvo padalinta į įstatymų leidžiamąją, vykdomąją ir teisminę. Valdžios organai buvo reguliariai keičiami ir atskaitingi.

Atėnų Demokratijos Apribojimai

- Moterys, vergai ir svetimšaliai nedalyvavo demokratijoje.

Svarbu paminėti, kad moterys, vergai ir svetimšaliai (nepiliečiai) negalėjo dalyvauti demokratijoje. Nepaisant šių apribojimų, graikų politinis palikimas – tai žodžio, minties ir veiklos laisvės aukštinimas, pilietiškumo samprata, teigianti, kad asmeniniai interesai turi būti aukojami bendram labui, ir idealas apie laisvą pilietį laisvoje valstybėje.

Senovės Roma

- VIII a. pr. Kr. – 476 m. po Kr.
- Nuo karalystės iki respublikos ir imperijos.

Senovės Roma apima Romos civilizaciją, kuri prasidėjo Apeninų pusiasalyje VIII a. pr. Kr. ir gyvavo iki 476 m. po Kr. Per ilgą savo istoriją Romos civilizacija perėjo nuo karalystės prie respublikos ir galiausiai prie imperijos.

Romos Karalystė

- 753–509 m. pr. Kr.
- Įkūrė Romulas ir Remas.
- Valdė septyni karaliai.

Pagal tradiciją, Romą įkūrė Romulas ir Remas. Romos Karalystės laikotarpiu Romą valdė septyni karaliai. Tai buvo ankstyvasis Romos valstybingumo etapas, kai formavosi pagrindinės socialinės ir politinės struktūros.

Romos Respublika

- 509–27 m. pr. Kr.
- Senatas ir liaudies asamblėjos.
- Patricijai ir plebėjai.

Romos Respublika prasidėjo nuvertus Romos monarchiją. Jai buvo būdinga sudėtinga valdymo sistema, apimanti Senatą ir įvairias liaudies asamblėjas. Romėnų visuomenę sudarė patricijai (turtiniausių giminių atstovai) ir plebėjai (laisvieji gyventojai su ribotomis teisėmis).

Romos Respublika (2)

- 451 m. pr. Kr. – Dvylikos lentelių įstatymai.
- Teritorijos plėtra per užkariavimus.

Dėl plebėjų reikalavimų 451 m. pr. Kr. buvo sudaryti Dvylikos lentelių įstatymai, kurie tapo Romos teisės pagrindu. Respublika plėtė savo teritoriją per užkariavimus ir diplomatiją, galiausiai dominuodama Italijos pusiasalyje ir didžiojoje Viduržemio jūros regiono dalyje.

Romos Imperija

- 27 m. pr. Kr. – 476 m. po Kr.
- Pirmasis imperatorius – Augustas.
- Centralizuotas valdymas ir biurokratija.

Romos Imperija buvo įkurta po Romos Respublikos. Pirmasis imperatorius buvo Augustas. Imperijai buvo būdingas centralizuotas valdymas, didžiulė biurokratija ir galinga kariuomenė.

Romos Imperija (2)

- *Pax Romana* – taikos ir klestėjimo laikotarpis.
- 395 m. – skilimas į Vakarų ir Rytų Romą.
- 476 m. – Vakarų Romos žlugimas.

Po Augusto valdymo sekė beveik 200 metų taikos ir klestėjimo laikotarpis, vadinamas *Pax Romana*. Galiausiai 395 m. valstybė skilo į Vakarų ir Rytų Romos imperijas, o 476 m. Vakarų Romos imperija žlugo. Rytų Romos imperija, dar žinoma kaip Bizantijos imperija, gyvavo dar tūkstantį metų.

Graikų Menas

- ~900 m. pr. Kr. – 30 m. pr. Kr.
- Humanizmas, natūralizmas ir idealizmas.

Senovės Graikijos menas apima laikotarpį nuo maždaug 900 m. pr. Kr. iki 30 m. pr. Kr. Jam būdingas humanizmas, natūralizmas ir idealizmas. Graikų menas padarė didžiulę įtaką Vakarų menui ir kultūrai.

Graikų Meno Periodai

- Archajinis, Klasikinis, Helenistinis.

Graikų menas skirstomas į kelis pagrindinius periodus: Archajinis, Klasikinis ir Helenistinis. Kiekvienas periodas pasižymi savitais bruožais ir stiliumi.

Graikų Meno Formos

- Skulptūra, architektūra, keramika, tapyba.

Pagrindinės graikų meno formos buvo skulptūra, architektūra, keramika ir tapyba. Kiekviena iš šių formų turėjo savo paskirtį ir išraiškos būdus. Nuotraukoje matomas Erechteionas Atėnų Akropolyje, Graikijoje.

Romėnų Menas

- Perėmė graikų principus.
- Inžineriniai pasiekimai: arkos, skliautai, kupolai.

Romėnai perėmė daugelį graikų meno ir architektūros principų, tačiau juos pritaikė savo poreikiams ir sukūrė unikalų elementų. Romos architektūra pasižymėjo inžineriniais pasiekimais, tokiais kaip arkos, skliautai ir kupolai. Ilustracijoje pavaizduoti senovės Romos kostiumai ir karinė įranga iš leidinio "Visų tautų kostiumai" (1882 m.).

Romėnų Menas (2)

- Realistiškesnė skulptūra.
- Mozaikos ir freskos.

Romėnų menas, ypač skulptūra, buvo realistiškesnis nei graikų, dažnai vaizduojantis konkrečius asmenis ir istorinius įvykius. Romėnai taip pat garsėjo mozaikomis ir freskomis, kuriomis puošė vilas ir viešuosius pastatus.

Antikos Įtaka Europai

- Romėnų teisė – civilinės teisės pagrindas.
- Įvairios politinės santvarkos.

Senovės Graikijos ir Romos istorija paliko neišdildomą pėdsaką Vakarų civilizacijos raidoje. Romėnų sukurta teisės samprata ir struktūra tapo civilinės teisės pagrindu visame pasaulyje. Tiek graikai, tiek romėnai paliko įvairių politinių santvarkų ir visuomeninio gyvenimo organizavimo pavyzdžių, kurie vėliau įkvėpė Europos valstybes.

Pamatinės Sąvokos

- *Polis, respublica, civis, kosmos, humanitas.*

Daugelį pamatinių sąvokų, kurios formuoja mūsų visuomenę, paveldėjome iš graikų ir romėnų. Tarp jų – *polis* (miestas-valstybė), *respublica* (respublika), *civis* (piliėtis), *kosmos* (pasaulio tvarka, visata), *humanitas* (žmogiškumas). Šie terminai išlieka svarbūs politikoje, filosofijoje ir moksle.

Romėniškosios Dorybės

- *Auctoritas, dignitas, gravitas, humanitas, industria, pietas.*

Romėnai puoselėjo dorybių rinkinį, kuris buvo laikomas būtinu geram piliečiui ir stipriai visuomenei. Svarbiausios iš jų: *auctoritas* (autoritetas, įtaka), *dignitas* (orumas), *gravitas* (atsakomybė, rimtumas), *humanitas* (žmogiškumas, civilizuotumas), *industria* (darbštumas), *pietas* (pagarba tvarkai, pareiga).

Antikos Palikimas Šiandien

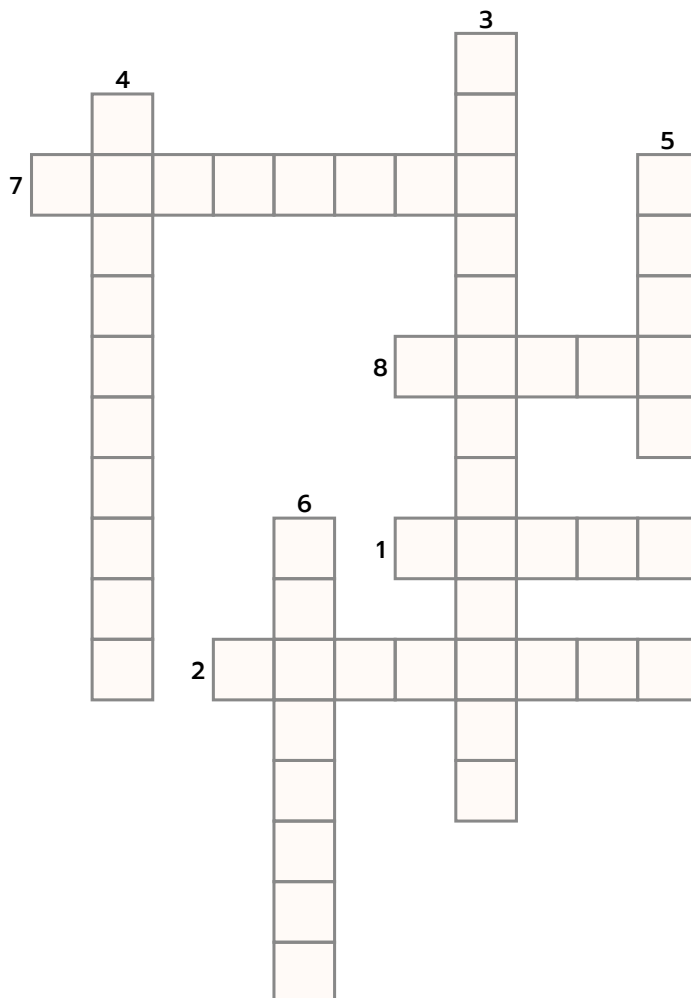
- Architektūros paminklai, skulptūros, meno kūriniai.
- Filosofija, literatūra ir mokslas.

Antikos civilizacijų materialusis palikimas – architektūros paminklai, skulptūros, meno kūriniai – išliko iki šių dienų ir yra saugomi muziejuose bei archeologinėse vietovėse visame pasaulyje. Šie objektai ne tik liudija apie praeities didybę, bet ir tarnauja kaip įkvėpimo šaltinis šiuolaikiniams menininkams ir architektams. Nuotraukoje matomi artefaktai, rasti senovės civilizacijos vietovėje.

3. ☞ Išspręsk kryžiažodį. Atsakyk į visus pateiktus klausimus.

1.	Laisvų, polyje gimusių vyrų susirinkimas, aukščiausia valdžios institucija.
2.	Romėnų dorybė, reiškianti atsakomybę ir rimumą.
3.	Valdymo forma, kurioje valdžia priklauso kilmingiesiems.
4.	Graikų meno laikotarpis, pasižymintis idealizmu ir natūralizmu.
5.	Romėnų sukurta teisės samprata, tapusi civilinės teisės pagrindu.
6.	Vieno asmens, užgrobęs valdžią, valdymas.
7.	Romėnų visuomenės atstovai su ribotomis teisėmis.
8.	Miestas-valstybė Senovės Graikijoje.

4. ☞ Žemėlapyje sudarymas ir analizė

Užduotis grupėms

Pažymėkite žemėlapyje svarbiausius Antikos miestus ir architektūros paminklus.

Mokiniai suskirstomi į grupes. Kiekviena grupė gauna Europos žemėlapij ir spalvotus pieštukus/floMASTERIUS. Grupės užduotis – pažymėti žemėlapyje svarbiausius Antikos miestus (pvz., Atėnus, Romą, Spartą) ir architektūros paminklus (pvz., Koliziejų, Partenoną). Naudokitės vadovėliais ir internetu informacijai rasti.

Žemėlapio sudarymas (1)

- Atėnai
- Roma
- Sparta

Žymint miestus, svarbu atsižvelgti į jų istorinę reikšmę ir vaidmenį Antikos civilizacijose. Atėnai buvo svarbus kultūros ir filosofijos centras, Roma – galingos imperijos sostinė, o Sparta – karinė valstybė.

Žemėlapio sudarymas (2)

- Koliziejus
- Partenonas
- Akvedukai

Žymint architektūros paminklus, reikėtų atkreipti dėmesį į jų unikalumą ir inžinerinius pasiekimus. Koliziejus buvo didžiausias amfiteatras, Partenonas – šventykla, skirta deivei Atėnei, o akvedukai – vandens tiekimo sistemos. Nuotraukoje matomas Erechteionas Atėnų Akropolyje, Graikijoje.

Analizė

Aptarkite, kaip geografiija paveikė Antikos civilizacijų raidą.

Kai žemėlapis sudarytas, grupės aptaria, kaip geografinė padėtis (pvz., artumas jūrai, kalnai, upės) paveikė Antikos civilizacijų raidą, prekybą, žemdirbystę ir karinius konfliktus.

Pristatymas

Kiekviena grupė pristato savo žemėlapij ir analizės išvadas.

Kiekviena grupė trumpai pristato savo sudarytą žemėlapij ir analizės išvadas klasei. Pristatymo metu pabrėžiamos svarbiausios įžvalgos ir pastebėjimai.

5. 🏠 Architektūros pavyzdžių paieška

Namų darbai

Užduotis: Surasti Graikijos ir Romos architektūros pavyzdžius.

Mokiniai turi pasirinkti po vieną Senovės Graikijos ir Romos architektūros pavyzdį. Reikia surasti informacijos apie jų bruožus, statybines medžiagas ir paskirtį. Ši informacija bus naudojama pamokoje.

Graikijos architektūra (1)

- **Pavyzdys:** Partenonas
- **Užduotis:** Rasti info apie bruožus.

Reikia išsiaiškinti, kokie architektūriniai elementai būdingi pasirinktam Graikijos pastatui. Pavyzdžiui, Partenonas pasižymi dorėninėmis kolonomis, simetrija ir proporcijomis. Svarbu atkreipti dėmesį į kolonų tipą, frizus ir kitas detales. Nuotraukoje matomas Erechteionas Atėnų Akropolyje, Graikijoje. Šis pastatas garsėja savo unikaliomis kariatijų kolonomis.

Graikijos architektūra (2)

- **Užduotis:** Išsiaiškinti statybines medžiagas.
- **Pavyzdžiui:** marmuras

Reikia nustatyti, kokios medžiagos buvo naudojamos statant pasirinktą Graikijos pastatą. Dažniausiai buvo naudojamas marmuras, tačiau galėjo būti naudojamos ir kitos medžiagos, pavyzdžiui, akmuo ar medis. Svarbu išsiaiškinti, kodėl buvo pasirinkta būtent ta medžiaga.

Graikijos architektūra (3)

- **Užduotis:** Nustatyti paskirtį.
- **Pavyzdžiui:** šventykla

Reikia išsiaiškinti, kokia buvo pasirinkto Graikijos pastato paskirtis. Ar tai buvo šventykla, teatras, stadionas ar kitas pastatas? Svarbu suprasti, kokią funkciją pastatas atliko senovės Graikijoje.

Romos architektūra (1)

- **Pavyzdys:** Koliziejus
- **Užduotis:** Rasti info apie bruožus.

Reikia išsiaiškinti, kokie architektūriniai elementai būdingi pasirinktam Romos pastatui. Pavyzdžiui, Koliziejus pasižymi arkomis, skliautais ir betoninėmis konstrukcijomis. Svarbu atkreipti dėmesį į amfiteatro formą, tribūnas ir kitas detales.

Romos architektūra (2)

- **Užduotis:** Išsiaiškinti statybines medžiagas.
- **Pavyzdžiui:** betonas

Reikia nustatyti, kokios medžiagos buvo naudojamos statant pasirinktą Romos pastatą. Romėnai plačiai naudojo betoną, taip pat akmenį, marmurą ir plytas. Svarbu išsiaiškinti, kodėl buvo pasirinkta būtent ta medžiaga.

Romos architektūra (3)

- **Užduotis:** Nustatyti paskirtį.
- **Pavyzdžiui:** arena

Reikia išsiaiškinti, kokia buvo pasirinkto Romos pastato paskirtis. Ar tai buvo amfiteatras, akvedukas, pirtis ar kitas pastatas? Svarbu suprasti, kokią funkciją pastatas atliko senovės Romoje.